

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

№2(1)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

*Elektron nashr. 638 sahifa,
2-fevral, 2026-yil.*

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis instituti dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

O'quvchilarni intellektual rivojlantirishning psixologik omillari.....	22
<i>Ashurov Ramzidin Ramazonovich</i>	
Maktabgacha ta'limda bolaning kitobxonlik madaniyatini shakllantirishda oila bilan ishlashning nazariy asoslari	27
<i>Jumanova Fatima Uralovna, Allaberganova Munisa Begimboy qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tizimida axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan samarali foydalanishning metodologik asoslari	32
<i>Jo'rayeva Nargiza Tairovna, Bekbergenova Yulduz Tanirbergen qizi</i>	
Faoliyatli yondashuv asosida maktabgacha 6-7 yoshli bolalarda nutqiy ko'nikmalarini rivojlantirish metodikasi	35
<i>Ziyodullayeva Mohirabonu Ikromjon qizi</i>	
Davlat ta'lim muassasalarida manfaatlar to'qnashuvini boshqarishning tashkiliy-huquqiy mexanizmlari ...	39
<i>Xaybatullaeva Sojidxon Ziyatullayevna</i>	
Umumta'lim maktablarida jismoniy tarbiya darslarining samaradorligini oshirishda integratsion yondashuv	42
<i>Kamoliddinov Mirzohid</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining mantiqiy tafakkurini rivojlantirishda interfaol metodlarning samaradorligi	45
<i>Kamoliddinova Dilnoza Axmadilaxanovna</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarda kreativ faollikni rivojlantirish mexanizmlari.....	48
<i>Nurjanova Rayxan Urazbaevna</i>	
Sinf biologiya fanini o'qitishda TIMSS topshiriqlardan foydalanish metodikasi va baholash mezonlari	52
<i>Xaitboyeva Dilorom Rustam qizi</i>	
Qandli diabet tashxisli bemorlarda shaxs tuzilmasining emotsional komponentlari	56
<i>Sadikova Umida Botirovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalar nutqini rivojlantirishda pedagogik diagnostikani amalga oshirishning natijaviyligi	60
<i>Maxmutazimova Yulduz Raxmatovna, Qodirova Shaxnoza Saidazim qizi</i>	
Kasbiy imij shakllanishida psixologik jihatlarning tafovutlari	64
<i>Aminova Dilnoza Orifjonovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari direktorlarining jamoa bilan ishlash jarayonida yetakchilik kompetensiyalarini rivojlantirish	69
<i>Abdiyeva Fazilat Fayzulla qizi</i>	
Kichik maktab yoshidagi bolalar shaxsi rivojlanishida psixologik moslashuvning tipik xususiyatlari	73
<i>Mirsaitova Guzal Baxodirovna</i>	
Oliy ta'lim tizimida variativ modellastirish asosida talabalarning kreativ faoliyatini rivojlantirishda zamonaviy pedagogik texnologiyalarining qo'llanilishi	76
<i>Quvvatova Mohira Hikmatillayevna</i>	
Interfaol treninglar orqali o'qituvchilarning innovatsion fikrlashini rivojlantirish tajribasi	79
<i>Abdiyeva Shodiyona Yodgor qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda milliy qadriyatlar asosida axloqiy tarbiyani shakllantirishning ahamiyati.....	82
<i>Zulayxo Nazarova, Qarshiboyeva Muxlisa Ismatullo qizi</i>	
Ijodiy qobiliyatni o'stirishda pedagogik mahorat va innovatsion metodlar	85
<i>Mutallibova Odinaxon Mirzaolimjon qizi</i>	
Umumiy o'rta ta'lim maktablarida olimpiadalarga tayyorlashda masalalar yechish texnologiyasi 11-sinf misolida	89
<i>Aslonov Xayrullo Shukrullo o'g'li</i>	

Bokschi qizlarni texnika taktikasini takomillashtirish.....	94
<i>Axmedov Latifjon G'ayrat o'g'li</i>	
Ixtisoslashtirilgan terminologiyaning asosiy lingvistik xususiyatlari	99
<i>Axmedova Dilnoza Anvarovna</i>	
Interfaol metodlar orqali zamonaviy darslarni tashkil etishning o'ziga xos tendensiyalari	102
<i>Bakirov Otabek Bo'ranovich</i>	
Boshqaruv psixologiyasi terminlarini tarjima qilishning metodologik muammolari	106
<i>D. J. Norboyeva</i>	
Raqamli transformatsiya sharoitida oliy ta'lim muassasalari talabalari ruhiyatiga virtual muhitning salbiy ta'siri	110
<i>Giyosov Ulug'bek Eshpulatovich, Turayeva Nigora Husniddin qizi</i>	
Hamshiralik ishida raqamli texnologiyalardan foydalanishning samaradorligi.....	113
<i>Rasulova Gulmira, Amonova Dildora, Abdurahmonov Aziz, Hakimova X. X.</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida kognitiv qobiliyatlarni shakllantirishda zamonaviy pedagogik yondashuvlar	117
<i>Jumayev Xushboq Soatmumin o'g'li</i>	
Principles of Organising Autonomous Learning.....	121
<i>Khazratova Zukhra Mamaraimovna</i>	
Najot – ta'limda, najot-tarbiyada	124
<i>Mo'minova Manzura Mamasodiqjonovna</i>	
Educational Potential of Museum Pedagogy and Criteria for its Application in Developing Historical Thinking of Pre-Service History Teachers	127
<i>Niyozov Javlonbek</i>	
Landshaft dizayni vastasida bo'lajak maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiyachilarining estetik va kreativ ko'nikmalarini rivojlantirish	131
<i>Radjapova Zuxra Tirkashevna</i>	
Abdulla Avloniy pedagogik merosida shaxs psixologiyasi masalalari.....	134
<i>S. O. Mamarasulov, D. A. Egamberdiyeva</i>	
TBL metodini qo'llash orqali o'quvchilarning madaniyati va ijtimoiy muloqot ko'nikmalarini rivojlantirish....	138
<i>Sodikova Oyshakhon Muxammadsodik</i>	
Pedagogik innovatsiyalarni boshqarishning nazariy-metodologik asoslari.....	142
<i>Soliqova Barno Sodiq qizi</i>	
Boshlang'ich ta'lim magistratura talabalarining ijodiy faolligini rivojlantirish shart-sharoitlari	146
<i>Yarmatov Shermo'min Rahmatovich</i>	
Формирование готовности родителей детей старшего дошкольного возраста к выполнению воспитательной функции в семье.....	149
<i>Атаджанова Сохиба Талиповна</i>	
Redjio pedagogik yondashuv asosida maktabgacha katta yoshdagi bolalarda mantiqiy fikrlash ko'nikmalarini shakllantirish pedagogik muammo sifatida	152
<i>Djamilova Nargiza Nuritdinovna, Otahonova Marjona</i>	
Talabalarda algoritmik kompetentlikni rivojlantirishning sun'iy intellekt va Big Data Analytics asosida o'quv faoliyatini real vaqt rejimida kuzatuvchi va boshqaruvchi konseptual modelni takomillashtirish.....	155
<i>Kayumova Nazokat Rashitovna</i>	
Raqamli ta'lim muhitida chet tili o'qituvchilari va talabalar o'rtasidagi interaktsiyaning pedagogik samaradorligi va innovatsion mexanizmlari	163
<i>Eshonqulova Umida Xolmirzayevna</i>	
MTTlarda nutqni rivojlantirishga doir mashg'ulotlarda interfaol usullardan foydalanish texnologiyasi	168
<i>To'laboyeva Iqbolaxon Olimjonovna</i>	
Ta'lim jarayonidagi konfliktlar.....	173
<i>Abulova Mohigul Komiljonzoda</i>	
Talabalarining bolalarda ijtimoiy moslashuvni shakllantirishga kasbiy tayyorgarligini takomillashtirish	176
<i>Inomova Mahliyo Yusuf qizi</i>	

Shaxs tuzilmasida ma'naviy intellekt: nazariy-metodologik tahlil va psixologik interpretatsiya	179
<i>Mirxoliqova Charos Xabibullaevna</i>	
18-20 yoshli belbog'li kurashchilarning musobaqa oldi jismoniy tayyorgarliklari	183
<i>Muzafarov Muxammadali Maxsudovich</i>	
Talabalarda mustaqil ta'lim topshiriqlaridan foydalanib kasbiy madaniyatini rivojlantirishga zamonaviy yondashuvlar (boshlang'ich ta'limda tarbiya fani misolida)	187
<i>Yadgarova Surayyo</i>	
Maktab o'quvchilariga pedagogik ta'sir ko'rsatishda o'quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olish	190
<i>Yo'ldoshova Shahlo Shukurullo qizi</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini ma'naviy-ma'rifiy faoliyatga tayyorgarligini rivojlantirishning nazariy tahlili	194
<i>Yusupova Sanobar Odil qizi</i>	
Типология научного текста: от жанровой классификации к дискурсивной модели	197
<i>Бахтияр Катибжанович Саттаров</i>	
Взаимодействие педагога и семьи в профилактике и преодолении стресса у детей дошкольного возраста	201
<i>Г. С. Алиходжаева, Х. Рахимова</i>	
Условия эффективности инклюзивного образования	206
<i>Г. С. Алиходжаева, Л. О. Бекмуродова</i>	
Педагогическая готовность к обучению в школе детей билингов	211
<i>Г. С. Алиходжаева, Н. А. Ганиева</i>	
Педагогические условия формирования эмоционального интеллекта у дошкольников	216
<i>Джалилова Феруза Намазовна</i>	
Milliy meros va musiqiy madaniyatning yosh avlod tarbiyasidagi o'rni	219
<i>Zuhridin Azizov</i>	
Госпитальная школа как пространство поддержки и развития ребёнка (на примере госпитальной школы при детской клиники Синсиннати, США)	222
<i>Муминов Р. Р., Хакимова Н. Х., Набиева Г. Г.</i>	
Интерактивные формы работы в процессе профориентации детей дошкольного возраста	227
<i>Н. Т. Жураева, С. М. Ахмеджанова</i>	
Samarali hamkorlikdagi faoliyatga tayyorlashga oid yondashuvlar	231
<i>Hojiyeva Zulfiya O'ktamovna</i>	
Поэтапное вовлечение детей с расстройствами аутистического спектра в дошкольное инклюзивное образование: комплексный анализ научно-теоретических и практических подходов	234
<i>Сабина Рагимова Ровшан кызы, Айсель Масимова Арастун кызы</i>	
Umumta'lim maktablarida fizika fanini o'qitish metodikasini rivojlantirishda sun'iy intellektdan foydalanishni boshqarishni takomillashtirish	245
<i>Allaniyazova Bibigul Sarsenbay qizi</i>	
Boshlang'ich sinflarda ona tili va o'qish savodxonligi darslariga kreativ fikrlash asosida tayyorlash	248
<i>Botirova Jumagul Chori qizi</i>	
Boshlang'ich sinflarda fanlarni o'qitish metodikasini rivojlantirishda sun'iy intellektdan foydalanishni boshqarishni takomillashtirish	254
<i>Kaypova Gulnara Muratbaevna</i>	
Umumta'lim maktablarida tabiiy-ilmiy savodxonlik ko'nikmalarining rivojlantirish masalalari	257
<i>Davletova Hamida Xasan qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarini ma'naviy axloqiy ruhda tarbiyalashning psixologik jihatlari	261
<i>Fayzullayev Ermat Majidovich, Ortiqova Mashxura</i>	
Orkestr va ansamblarning fan sifatidagi o'rni va tarbiyaviy ahamiyati	265
<i>Fayzullayev Ermat Majidovich</i>	
Maktab fizika darslarida interaktiv dasturlar va simulyatorlardan foydalanish metodikasi	269
<i>Xayriddinova Malikaxon Qodirxon qizi</i>	

Musiqada midi musiqiy cholg'ularning raqamli interfeysi.....	274
<i>Omonov Xasanxon Sulaymonovich</i>	
Karyera o'sishida gender tafovutlarning ahamiyati.....	277
<i>Yulchiboyeva Nazokatxon Iqboljon qizi</i>	
Bo'lajak musiqa o'qituvchilarining kreativlik sifatlarini rivojlantirishga ta'sir etuvchi pedagogik omillar	283
<i>Omonov Xasanxon Sulaymonovich, Normuradova Nafisa Kuchkarovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning ekologik tarbiyasi – ijtimoiy pedagogik muammo sifatida	287
<i>Kasimova Dilrabo Baxadirovna, Marjona Atoyeva Ismat qizi</i>	
Ilk yoshdagi bolalar psixologiyasi va rivojlanish xususiyatlari.....	291
<i>Kayumova Nargiza Mirziyatovna, Ne'matjonova Gulzira Ne'matjon qizi</i>	
Jadid pedagogik tafakkurida "o'qituvchi" fenomeni.....	294
<i>Xushbokov Oybek Uralovich</i>	
Maktabga tayyorlov guruhi tarbiyalanuvchilarida savol berish malakalarini shakllantirish	296
<i>Erhanova Nasiba Absayitovna</i>	
Musiqiy ta'limda xalq va zamonaviy qo'shiqlar vositasida maktabgacha yoshdagi bolalarning etnomadaniy komponentlarni shakllantirish	298
<i>Qurbanova Muslima Shavkatbek qizi</i>	
Umumta'lim maktablari o'quvchilarida tadbirkorlik ko'nikmalarini tarkib toptirish metodikasi (biologiya fani misolida).....	300
<i>Akmalova Farida Dilmurod qizi</i>	
Maktabgacha ta'limda adaptiv ta'lim texnologiyalari yordamida bolalar ijodkorlik ko'nikmasini shakllantirish mazmuni.....	304
<i>To'xliboyeva Zuxra Abdumutal qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi iqtidorli bolalar bilan ishlashda ta'lim texnologiyasi	308
<i>Xudoyberdiyeva Durdona Baxodir qizi</i>	
Pedagogik-psixologik qarashlarda otaning oiladagi o'rni haqidagi tasavvurlarni shakllantirish dinamikasiga oid fikrlar talqini.....	311
<i>Karshiyeva Dilafuz Suyunovna, Maxamatova Munisa Mamirzo qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilariga ingliz tilini o'qitishning nazariy va amaliy asoslari	314
<i>Axmatqulova Maxfuza Shuhrat qizi</i>	
Integrativ yondashuv asosida bo'lajak o'qituvchilarda interpersonal intellekt ko'nikmalarini rivojlantirish ...	318
<i>G'ulomova Oychehra No'monjon qizi</i>	
Etnomadaniy qadriyatlarni integratsiyalashgan ta'lim jarayonida maktabgacha yoshdagi bolalarga singdirishning samarali yo'llari	321
<i>G'ulomxo'jayeva Mushtariy Elmurod qizi</i>	
Boshlang'ich sinf ona tili darslarida grafik organayzerlardan foydalanish	324
<i>Iroda Isroilova</i>	
Buxoro iqlimi va tabiiy resurslaridan samarali foydalanish: ekologik va fizik-geografik yondashuv	329
<i>Mardonova Saodat Muzaffarovna</i>	
Effective Traditional and Innovative Approaches in English Language Teaching: Evidence From EFL Classrooms	333
<i>Yuldoshev Khaydarbek</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining lug'at boyligini rivojlantirishda lingvopedagogik yondashuvning nazariy-metodologik asoslari.....	336
<i>Allayarova Sojida Umirzakovna</i>	
Механизмы использования цифровых педагогических технологий для обеспечения непрерывности образовательного процесса учащихся начальных классов в условиях длительного лечения	339
<i>Турсунова Д. З., Холлиева Н. Х.</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida o'tkazilgan o'yin faoliyatlarini bolalar ovozi talaffuzining takomillashuviga ta'siri	342
<i>Kattaxo'jayeva Shaxlohon Bohodirovna</i>	

O'qituvchilar tayyorlashda pedagogik innovatsiyalar va milliy kontentni integratsiya qilish strategiyalari ...	344
<i>Rahmatova Feruza Qudrat qizi</i>	
Maktabgacha katta yoshdagi bolalarni maktab ta'limiga tayyorlash jarayonini tashkil etishda tizimli yondashuv	348
<i>Abdusamatova Nargiza Jamoliddinovna</i>	
Moliyaviy savodxonlik asoslarini shakllantirish uchun "Tejamkor bola" o'yinli ta'lim faoliyatini asosida ishlashni takomillashtirilish.....	352
<i>Rizayeva Munisxon Maxkamovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida byudjet hisobi standartlariga (BHS) muvofiq buxgalteriya hisobini tashkil qilish va yuritish tartib-qoidalari.....	356
<i>Boltayev Ahmad Rustamjonovich</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari moliyaviy munosabatlarning huquqiy asoslari	359
<i>Boymuradov Normurod Abdusadikovich</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida jismoniy tarbiya va sportni rivojlantirishning metodologik asoslari.....	362
<i>Ma'rufov Mansurbek Musajonovich, Xonimov Mirqosim Samatqul o'g'li</i>	
O'smirlarda liderlik xususiyatlarini rivojlantirishning ijtimoiy-psixologik xususiyatlari.....	367
<i>Salayeva Dilafuz Buranovna</i>	
Pedagog nutq madaniyatining milliy va umuminsoniy qadriyatlarga ta'siri.....	370
<i>Toshtemirova Nigina Normurod qizi</i>	
Новые методы обучения устному переводу студентов-переводчиков.....	373
<i>Уринбаева Дилдора Утепбергеновна</i>	
O'quvchilarda axborot iste'moli madaniyatini rivojlantirishning pedagogik tuzilmasi	376
<i>Muxammadiyev Baxtiyor Jurayevich</i>	
Boshlang'ich ta'limda o'quvchilarning o'qish savodxonligini xalqaro mezonlar asosida rivojlantirish yo'llari	380
<i>Axrоров Voris Yunusovich, Botirova Ozoda Nasir qizi</i>	
Ta'lim sifatini baholashda raqamli texnologiyalardan foydalanishning o'rni (oliy ta'lim misolida)	385
<i>Axrоров Voris Yunusovich, Boltayeva Jaxona Ulug'bek qizi</i>	
Umumta'lim maktablarida 7-sinf biologiya fanini o'qitishda virtual laboratoriyalardan foydalanishning ta'lim samaradorligiga ta'siri	389
<i>Turakulova Mehriniso Nuriddinovna, Ruziqulova Nilufar Abdumajidovna, Allanzarova Natalya Aleuatdinovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarni maktabga tayyorlashning mavjud holati va rivojlantirish strategiyalari ...	393
<i>Mamadaliyeva Mumtozbegin</i>	
6–7 yoshli bolalarning bilim olishga faol qiziqishini rivojlantirish metodikasi	396
<i>Artikova Muhayyo Botiraliyevna, Abduxolisova Gulsanam O'ktambek qizi</i>	
The Main Peculiarities of Abbreviations in Modern English.....	399
<i>Absalomova Aziza Baxodir qizi</i>	
Autizmli bolalarni maktab ta'limiga tayyorlashda bir qator terapiya va metodlardan foydalanish	404
<i>Yoqubova Hurriyat Burxonovna</i>	
Boshlang'ich ta'limda o'yinlar, virtual reallik va geymifikatsiya orqali o'quvchilarning motivatsiyasini oshirish.....	407
<i>Xaitova Nazokat</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining ijodiy ko'nikmalarini rivojlantirishda tabiiy materiallardan foydalanishning pedagogik usullari.....	411
<i>Rustamova Manzura Mirkamalovna, Qo'ziyeva Umriniso Muzaffar qizi</i>	
Bo'lajak muhandislarning loyihalash ko'nikmalarini klaster muhitida rivojlantirish modellari	415
<i>Eshonqulova Shafoat Ergashevna, Sherzod Eshonqulov</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotini rivojlantirish strategiyalarini ishlab chiqish	420
<i>Ermatova Mamlakat Qadirkulovna</i>	
9-sinf o'quvchilarini kasbga yo'naltirishda iqtisodiy ko'nikmalarni shakllantirish pedagogik muammo sifatida.....	423
<i>Eliboyeva Lola Sulaymonovna</i>	

Texnologiya asosidagi ingliz tili o'qitish va o'quvchi mustaqilligi: farmatsevtika talabalari misolida	427
<i>Ikranova Shohsanam Ravshanboy qizi</i>	
Maqollar asosida ingliz tili o'qitishning lingvodidaktik asoslari (Afg'oniston dariy tilli maktablar misolida) ..	430
<i>Samadi Nooria</i>	
Loyihaga asoslangan ta'lim texnologiyasi orqali talabalarda ijtimoiy mas'uliyat kompetensiyasini rivojlantirish tadqiqi	434
<i>Jo'rayeva Zebiniso Yo'ldosheva</i>	
Boshlang'ich sinfda tabiiy fanlarni o'qitish samaradorligini oshirishda innovatsion va zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish	440
<i>Yulchiyeva Zulfiya Baxodir qizi</i>	
Shaxsning individual intellektual rivojlanishi pedagogik muammo sifatida	444
<i>Ol'tiboyeva Kamola Sharofjon qizi</i>	
Boshlang'ich ta'limda o'yin texnologiyalaridan foydalanish orqali o'quvchilar qiziqishini aniqlash yo'llari ...	448
<i>Qalandarova Yulduz G'ayrat qizi</i>	
Проблемы физического воспитания студентов и пути их решения	454
<i>Ходжанов Азиз Рахимович</i>	
Maktabgacha katta yoshdagi bolalarda axloqiy qadriyatlarni shakllantirishda milliy ertaklardan foydalanish texnologiyasi	458
<i>Kayumova Nargiza Mirziyatovna</i>	
Jamiyatda sog'lom turmush tarzini tashkil qilishda jismoniy tarbiya va sport mutaxassislarining o'rni	461
<i>Dehqonova Mahmuda Ortiqovna</i>	
Yadro itqitish sport turida kuch tayyorgarligining biomexanik va funksional ahamiyati	466
<i>Djabbarov Axror Islomovich</i>	
Kompetensiyaviy yondashuv asosida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining didaktik tayyorgarligini takomillashtirish	469
<i>Axmedova Laylo Baxtiyor qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida tayanch kompetensiyalarni rivojlantirishda shaxsga yo'naltirilgan strategiyalar	475
<i>Urazimbetova Aygul Aralbayevna</i>	
Eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalar nutqini rivojlantirishda kompyuter texnologiyalarining pedagogik imkoniyatlari	482
<i>Kamolova Yulduzxon Ma'murjon qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ma'naviy-ma'rifiy ishlarni tashkil etishda ota-onalar bilan hamkorlikni amalga oshirish texnologiyasi	488
<i>Kasimova Dilrabo Baxadirovna, Jo'rabayeva Nozima Bekmurod qizi</i>	
Psixologik zo'ravonlik oqibatlarini bartaraf etishda psixokorreksion mexanizmlar	491
<i>Tursunpo'latova Zaxro Zafar qizi</i>	
Shifokorlar professional karerasi resurslari va ularning obyektiv ko'rsatkichlari o'rtasidagi bog'liqlikni o'rganish natijalari	496
<i>Arziqulov O'tkirbek Maxammatovich</i>	
Bolalarda maktabgacha ta'lim yoshidagi kommunikativ qobiliyatlarni rivojlantirishda ijodiy o'yinlarning o'rni	501
<i>Berdiyeva Umida G'oyibberdiyevna</i>	
Maktabgacha katta yoshdagi bolalarning neyropedagogik yondashuvlar asosida kognitiv rivojlantirishning mohiyati	505
<i>Aliyeva Odila Madamin qizi</i>	
Emotional Intelligence and Perceptive Ability: Keys to Pedagogical Success	508
<i>Abdurakhimov Shokhasim Abdurakhmonovich</i>	
Bo'lajak logopedlarni og'ir nutq nuqsonli bolalar bilan ishlashga tayyorlashning nazariy asoslari	511
<i>Achilova Sevara Djasirkulovna</i>	
Abdulla Avloniy pedagogik g'oyalarini zamonaviy boshlang'ich ta'lim bilan integratsiyalash	515
<i>Daliyeva Eliza Zokir qizi</i>	

Talabalarda ma'naviy-axloqiy sifatlarni rivojlantirishda Mahmud Qoshg'ariy merosidan foydalanish.....	519
<i>Eliboyeva Lola Sulaymonovna, Ravshanova Sarvinoz O'ktamjon qizi</i>	
Derivation and Nominalization in Medical Terminology: A Comparative Model of Term and Process Name Formation in English and Uzbek	523
<i>Gulnigor Yazdonkulova</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning nutq buzilishlarida pedagogik-psixologik korreksiya usullari hamda mexanizmlari.....	526
<i>Jo'rayeva Muattar Abdumajit qizi</i>	
Ta'lim sifatini boshqarishga tizimli yondashish hamda pedagogikada PDCA modelining ahamiyati	530
<i>Jumanazarova Gullola Yoqubjanovna, Xolmatova Maftuna Turdimat qizi</i>	
Sun'iy intellekt asosidagi ta'lim vositalarining kimyo ta'limidagi o'rni.....	535
<i>Jumaniyazova Mahliyo Qahramonovna</i>	
Inklyuziv maktab sharoitida kichik maktab yoshidagi bolalarda ijtimoiy-perseptiv tajribani shakllantirish ...	539
<i>Karimova Zulfiya Abduraxmanovna</i>	
Sirdaryo viloyati toponimlarining shakllanish jarayonlari	543
<i>Kenjayeva Iroda Alisherovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarni maktab ta'limiga tayyorlashda art texnologiyalardan foydalanishning nazariy-metodologik asoslari.....	546
<i>Mamatova Husnora Eshquvatovna</i>	
O'quvchi yoshlarning innovatsion fikrlashini rivojlantirish va uni amaliy faoliyat bilan integratsiyalash.....	550
<i>Mehmonova Nilufar Shuhratovna</i>	
Integrating Social-Emotional Learning in EFL Classrooms: Enhancing Language Proficiency and Emotional Intelligence.....	553
<i>Meylinorova Feruza Bakhtiyor qizi</i>	
Nodavlat ta'lim tashkilotlari pedagog-tarbiyachilarining malakasini oshirish mexanizmini takomillashtirish	559
<i>Muminova Nargiza Sabitdjanovna</i>	
TEACCH konsepsiyasi – autizm va kommunikativ buzilishlari bo'lgan bolalarni davolash va o'qitish dasturi	562
<i>Murodova Sarvigul Raxim qizi</i>	
Aksiologik yondashuvlar asosida bo'lajak pedagoglarda altruizm ko'nikmalarini shakllantirishning funksional modeli	566
<i>Norboyeva Moxigul Shavkat qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida o'yin texnologiyalari asosida bolalarning shaxsiy va ijtimoiy kompetensiyalarini takomillashtirish	569
<i>Norqulova Ma'mura Husniddin qizi</i>	
Umumiy o'rta ta'lim maktablarining 6-sinfida o'qitiladigan "Tabiiy fanlar"dan mashg'ulotlarni tashkil etish metodikasi.....	574
<i>Qo'qonboyeva Shaxlo Rafikjonovna</i>	
The Intersection of Science and Pedagogy: The Teacher's Role in Professional Evolution	580
<i>Rahimberdiyev Rustam Abdunasirovich, Shukurova Madina</i>	
Maktabgacha katta guruhlarida STEAM texnologiyasi bilan tanishtirishning pedagogik-psixologik xususiyatlari	583
<i>Rakhimova Laylo Hamidjon qizi</i>	
Hamshiralik ishida raqamli texnologiyalardan foydalanishning samaradorligi.....	586
<i>Rasulova Gulmira, Amonova Dildora, Abdurahmonov Aziz, Hakimova X. X.</i>	
Kurashchilarda muvozanat (balance) va ko'tarib uloqtirish texnikasi o'rtasidagi bog'liqlik	590
<i>Shermatov Gulom Qaxxorovich</i>	
O'qituvchi shaxsining o'zini o'zi rivojlantirishida akmeologik pozitsiyaning o'rni.....	594
<i>Xaitov Abdusolim Abdulkim o'g'li</i>	
Lego-qurilish, konstruksiyalash, robototexnika – STEAM ta'lim moduli sifatida	596
<i>Xamroyeva Sitara Samadovna</i>	

Raqamli jamiyatda o'smir yoshdagi o'quvchilarning huquqiy axborot olish madaniyatini rivojlantirish mexanizmlari	599
<i>Xayrullayev Axror Aktam o'g'li</i>	
Maktabgacha ta'limda axborot kommunikatsiya texnologiyalari yordamida ta'limiy o'yinlarni loyihalash va joriy etish	602
<i>Xikmatova Moxinur Amir qizi</i>	
Boshlang'ich sinflarda tabiiy fanlar orqali kognitiv qobiliyatlarni rivojlantirish zamonaviy yechimlarini ishlab chiqish usullari	605
<i>Xolmo'minova Mohichehra Bahrom qizi</i>	
O'quvchilarning biologiyaga qiziqishini oshirishda innovatsion ta'lim metodlari	609
<i>Xudayberganova Madina Saotboy qizi, Abdiqodirov Murodxo'ja Alisher o'g'li, Nishanbayeva Arayim User qizi</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida shug'ullanuvchi voleybolchi qizlarning musobaqa oldi jismoniy va psixologik tayyorgarligini takomillashtirish metodikasi	612
<i>Xudoynazarova Sayyora Ravshanovna</i>	
Maktabgacha ta'limda milliy qadriyatlar asosida bolalarni axloqiy tarbiyalash texnologiyalari	618
<i>Yo'ldoshboyeva Gulmira Xushnudovna</i>	
Umumta'lim maktab seksiyasi uzunlikka sakrovchilarining jismoniy rivojlanganlik darajasi	621
<i>Zokir Akramov O'tkir o'g'li</i>	
Perseptiv qobiliyat: o'qituvchining o'quvchini tushunish sa'nati	625
<i>Zokirov Mirzaraxim Abdaliyevich</i>	
Ожидания и потребности родителей как основа продвижения услуг дошкольного образовательного учреждения в Республике Узбекистан	628
<i>Ким Ирина Николаевна, Аббосхонова Зухра Баходир кизи</i>	
Экспериментальная деятельность – метод развития здоровьесберегающей компетентности у детей старшего дошкольного возраста	631
<i>Ким Ирина Николаевна, Алиходжаева Райхон Шавкат кизи</i>	
Подготовка детей-билингвов к школьному обучению: интеграция цифровых и традиционных педагогических методов	634
<i>Ким Ирина Николаевна, Умарова Шоиста Рустамовна</i>	

MAQOLLAR ASOSIDA INGLIZ TILI O'QITISHNING LINGVODIDAKTIK ASOSLARI (AFG'ONISTON DARIY TILLI MAKTABLAR MISOLIDA)

Samadi Nooria

Termiz davlat universiteti mustaqil tadqiqotchisi

Annotatsiya: Mazkur maqolada maqollar asosida ingliz tilini o'qitishning lingvodidaktik asoslari Afg'onistonning dariy tilli maktablari misolida tahlil qilinadi. Tadqiqot jarayonida maqollarning til o'rganishdagi didaktik imkoniyatlari, ularning madaniy-ma'naviy mazmuni hamda o'quvchilarning kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirishdagi o'rni yoritilgan. Shuningdek, maqollardan foydalanish orqali lug'at boyligini kengaytirish, frazeologik birliklarni anglash va madaniyatlararo muloqotni shakllantirish masalalari ko'rib chiqilgan. Tadqiqot natijalari ingliz tilini o'qitishda milliy-madaniy komponentlarni integratsiyalashning samaradorligini ko'rsatadi hamda dariy tilli o'quv muhitida innovatsion pedagogik yondashuvlarni qo'llash uchun metodik asos yaratadi.

Kalit so'zlar: lingvodidaktika, ingliz tilini o'qitish, maqollar, dariy tilli maktablar, kommunikativ kompetensiya, madaniyatlararo muloqot, frazeologiya, pedagogik metodlar, lug'at boyligi, til o'rganish.

Abstract: This article examines the linguodidactic foundations of teaching English through proverbs, using the example of Dari-speaking schools in Afghanistan. The study highlights the didactic potential of proverbs in the language learning process, their cultural and moral content, and their role in developing students' communicative competence. In addition, it explores how the use of proverbs contributes to vocabulary expansion, comprehension of phraseological units, and the formation of intercultural communication. The findings demonstrate the effectiveness of integrating national and cultural components into English language teaching and provide a methodological basis for implementing innovative pedagogical approaches in a Dari-speaking educational environment.

Key words: linguodidactics, English language teaching, proverbs, Dari-speaking schools, communicative competence, intercultural communication, phraseology, pedagogical methods, vocabulary development, language learning.

Аннотация: В данной статье анализируются лингводидактические основы обучения английскому языку на основе пословиц на примере дариязычных школ Афганистана. В ходе исследования раскрываются дидактические возможности пословиц в процессе изучения языка, их культурно-нравственное содержание, а также роль пословиц в развитии коммуникативной компетенции учащихся. Кроме того, рассматриваются вопросы расширения словарного запаса, осмысления фразеологических единиц и формирования межкультурного общения посредством использования пословиц. Результаты исследования демонстрируют эффективность интеграции национально-культурных компонентов в преподавание английского языка и создают методическую основу для применения инновационных педагогических подходов в дариязычной образовательной среде.

Ключевые слова: лингводидактика, обучение английскому языку, пословицы, дариязычные школы, коммуникативная компетенция, межкультурное общение, фразеология, педагогические методы, словарный запас, изучение языка.

KIRISH

Bugungi globallashuv sharoitida ingliz tilini samarali o'qitish ta'lim tizimining muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Xorijiy tilni o'rganish jarayonida nafaqat grammatik bilimlarni, balki tilning madaniy va kommunikativ jihatlarini ham o'zlashtirish zarur. Shu nuqtayi nazardan, xalq og'zaki ijodining muhim qatlami bo'lgan maqollar til o'qitish jarayonida samarali lingvodidaktik vosita sifatida alohida ahamiyat kasb etadi. Maqollar qisqa, mazmunan boy va hayotiy tajribani aks ettiruvchi birliklar bo'lib, ular o'quvchilarning tilga bo'lgan qiziqishini oshirish, fikrlash doirasini kengaytirish hamda madaniy tafakkurni shakllantirishga xizmat qiladi.

Afg'onistonning dariy tilli maktablarida ingliz tilini o'qitish o'ziga xos lingvistik va madaniy muhitda amalga oshiriladi. Bu jarayonda o'quvchilarning ona tiliga tayangan holda yangi tilni o'zlashtirishi muhim metodik omil hisoblanadi. Maqollar orqali o'qitish esa til birliklarini qiyosiy o'rganish, semantik o'xshashlik va farqlarni anglash

hamda madaniyatlararo bog'liqlikni tushunishga yordam beradi. Natijada o'quvchilarda kommunikativ kompetensiya, nutq madaniyati va mustaqil fikrlash ko'nikmalari rivojlanadi.

Mazkur tadqiqotning dolzarbligi ingliz tilini o'qitishda lingvodidaktik yondashuvlarni takomillashtirish, milliy-madaniy materiallardan samarali foydalanish hamda daryi tilli ta'lim muhitiga mos metodik yechimlarni ishlab chiqish zarurati bilan belgilanadi. Tadqiqot maqollar asosida til o'rgatishning nazariy va amaliy jihatlarini yoritishga qaratilgan bo'lib, ushbu yondashuv o'qitish jarayonining samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Xorijiy tillarni o'qitishda lingvodidaktik yondashuvlardan foydalanish masalasi zamonaviy pedagogika va tilshunoslikda keng o'rganilgan yo'nalishlardan biri hisoblanadi. Ko'plab tadqiqotlarda til o'qitish jarayonida madaniy komponentlarni integratsiyalash o'quvchilarning kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirishda muhim omil ekanini ta'kidlanadi. Lingvodidaktika nazariyasiga oid ishlarda til o'rganish nafaqat grammatik bilimlarni egallash, balki til orqali madaniy qadriyatlarni anglash jarayoni sifatida talqin etiladi.

Maqollardan ta'lim jarayonida foydalanish bo'yicha olib borilgan ilmiy izlanishlar ularning didaktik imkoniyatlari yuqori ekanini ko'rsatadi. Tadqiqotchilar maqollarni qisqa, mazmunan boy va xalq tajribasini aks ettiruvchi til birliklari sifatida baholab, ularning o'quvchilarning lug'at boyligini oshirish, frazeologik tafakkurni rivojlantirish hamda nutq faoliyatini faollashtirishga xizmat qilishini qayd etadilar. Ayrim ishlarda maqollar orqali madaniyatlararo muloqotni shakllantirish va qiyosiy tahlil asosida til o'rgatish samaradorligini oshirish mumkinligi ilmiy jihatdan asoslangan.

Xorijiy tilni o'qitishda autentik materiallardan foydalanish masalasiga bag'ishlangan adabiyotlarda maqollar muhim o'quv vositasi sifatida e'tirof etiladi. Bunday materiallar o'quvchilarning real til muhitiga yaqinlashishini ta'minlaydi, til birliklarini tabiiy kontekstda o'zlashtirishga yordam beradi hamda motivatsiyani oshiradi. Lingvomadaniy yondashuv tarafdorlari tilni o'rganishda madaniy kontekstni hisobga olish zarurligini ta'kidlab, maqollarni milliy tafakkur va qadriyatlarning ifodasi sifatida ko'rsatadilar.

Afg'onistonning daryi tilli ta'lim muhitiga oid tadqiqotlarda ko'p tillilik sharoitida til o'qitish metodikasining o'ziga xos jihatlari yoritilgan. Ushbu ishlarda ona tiliga tayangan holda xorijiy tilni o'rgatish samaradorligi, qiyosiy yondashuvning afzalliklari hamda madaniy uyg'unlikni ta'minlash zarurligi qayd etiladi. Shu bilan birga, maqollar asosida ingliz tilini o'qitishning lingvodidaktik jihatlarini hali yetarlicha tizimli o'rganilmaganligi mazkur tadqiqotning dolzarbligini belgilaydi.

Umuman olganda, mavjud ilmiy adabiyotlar maqollarni xorijiy til o'qitishda samarali vosita sifatida qo'llash mumkinligini ko'rsatadi. Biroq daryi tilli o'quv muhitida ingliz tilini maqollar asosida o'qitishning metodik modeli va lingvodidaktik asoslarini chuqur ishlab chiqish zarurati saqlanib qolmoqda. Mazkur tadqiqot aynan ushbu bo'shliqni to'ldirishga qaratilgan.

Xorijiy tillarni o'qitish faoliyatida lingvodidaktika va pragmalingvodidaktikaga oid J.J. Jalolov, I.S. Qo'ziyev, F.S. Abdullayeva, F.I. Ikromxonova, A.K. Krupchenko, A.N. Kuznetsov, N.D. Galskova, O.V. Mixalev kabi olimlarning tadqiqotlari muhim ahamiyat kasb etadi.

Mustaqil Davlatlar Hamdo'stligi doirasida A.A. Mirollyubov, E.N. Solovova, P.I. Obrazatsov, D.L. Matuxina, R.P. Milrud kabi olimlar ingliz tilini o'qitish masalalarini o'z ilmiy izlanishlarida keng yoritganlar.

O'zbekiston Respublikasida chet tillarni o'qitishga oid muammolar J.J. Jalolov, G.T. Mahkamov, Sh.S. Ashurov, O'H. Hoshimov, I.Y. Yoqubov, D.U. Hoshimova, U.K. Yusupov, T.U. Sattorov, L.T. Axmedova, M.X. Gulyamova, M.A. Yusupova, N.U. Mustafayeva kabi pedagog olimlar tomonidan tadqiq qilingan.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqot maqollar asosida ingliz tilini o'qitishning lingvodidaktik asoslarini aniqlash hamda Afg'onistonning daryi tilli maktablari sharoitida ushbu yondashuvning samaradorligini baholashga qaratilgan. Tadqiqot metodologiyasi kompleks yondashuv asosida ishlab chiqilib, nazariy va amaliy usullar uyg'unligiga tayangan.

Tadqiqotning nazariy bosqichida lingvodidaktika, xorijiy til o'qitish metodikasi, lingvomadaniyatshunoslik hamda frazeologiyaga oid ilmiy manbalar tahlil qilindi. Qiyosiy-tahliliy usul yordamida maqollarning til o'rgatishdagi didaktik imkoniyatlari, ularning semantik va madaniy xususiyatlari o'rganildi. Shuningdek, ingliz, daryi va o'zbek tillaridagi maqollarni qiyoslash orqali til birliklarining o'xshash va farqli jihatlari aniqlandi.

Amaliy bosqichda pedagogik kuzatuv, tajriba-sinov va diagnostik baholash usullaridan foydalanildi. Tajriba jarayonida maqollar asosida ishlab chiqilgan o'quv topshiriqlari va mashqlar daryi tilli o'quvchilar bilan sinovdan o'tkazildi. O'quvchilarning lug'at boyligi, frazeologik birliklarni tushunish darajasi hamda kommunikativ ko'nikmalari tajriba oldi va tajribadan keyingi natijalar asosida taqqoslandi.

Ma'lumotlarni qayta ishlashda sifat va miqdoriy tahlil usullari qo'llanildi. Natijalar pedagogik samaradorlik mezonlari asosida baholanib, maqollarni o'qitish jarayoniga integratsiyalashning metodik afzalliklari aniqlandi. Tadqiqot jarayonida tizimlilik, obyektivlik va madaniy moslik tamoyillariga qat'iy amal qilindi.

Shunday qilib, tanlangan metodologiya maqollar asosida ingliz tilini o'qitishning lingvodidaktik imkoniyatlarini har tomonlama o'rganish hamda dariy tilli ta'lim muhitiga mos metodik tavsiyalar ishlab chiqish imkonini berdi.

TAHLIL VA NATIJALAR

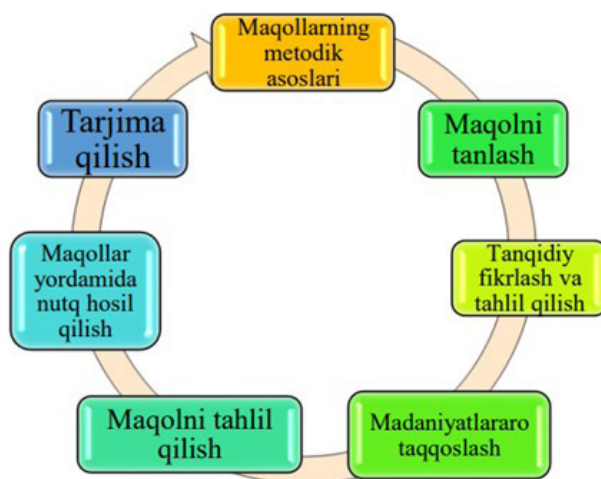
Professor Bakirov Poyan Uralovichning fikriga ko'ra, o'qish-o'qitish jarayonida hamda turli bahs-munozaralarda maqollardan foydalanish ta'lim jarayonida kontekstual idrokni rivojlantiradi va o'quvchilarning inferativ hamda figurativ tushunish ko'nikmalarini oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Ushbu jarayon o'quvchilarga matnda ochiq ifodalanmagan, biroq kontekst orqali anglanadigan ma'nolarni izlash va tahlil qilish imkonini beradi. Inferativ tushunish o'quvchilarni matnning yuzaki mazmunidan tashqariga chiqib, chuqurroq ma'no izlashga undasa, figurativ idrok badiiy tilning ramziy va obrazli elementlarini anglashga yordam beradi. Natijada kontekstual idrok o'quvchilarning lingvorefektivligini – ya'ni tilni tanqidiy tahlil qilish qobiliyatini – rivojlantirib, ularni muloqot jarayonida va matn tahlilida samarali faoliyat yuritishga tayyorlaydi.

Avvalo, maqollarning tilshunoslikdagi tahliliga e'tibor qaratamiz. "Maqollar, – deb ta'kidlaydi Jon Russell, – bir shaxsning aqlini ifodalagan holda, ayni paytda ko'pchilikning donoligini ham aks ettiradi". "Maqol" va "paremiologiya" tushunchalarining etimologiyasi tahlil qilinganda, ularning lotincha proverbium so'zidan kelib chiqqani aniqlanadi. Ushbu atama yunoncha paroimia tushunchasi bilan bog'liq bo'lib, paremiologiya fanining shakllanishi qadimgi Gretsiya, xususan Aristotel davriga borib taqaladi.

Paremiolog Volfgang Miederga ko'ra, maqollarda ko'plab tarbiyaviy hikmatlar mujassam bo'lib, ular qadimdan bolalar tarbiyasida, maktab ta'limida, til va diniy ta'limotlarda, shuningdek, umuminsoniy kechinmalarni o'rgatishda didaktik vosita sifatida qo'llanib kelinadi. Bunday maqollar zamonaviy jamiyatlarda ham, ayniqsa oila va maktab muhitida, muhim pedagogik vosita sifatida katta ahamiyat kasb etmoqda. Olimning ta'kidlashicha, maqollar umumiy ta'lim tizimining ajralmas qismi sifatida o'qitilishi lozim bo'lib, ular aksariyat hollarda ona tilida so'zlashuvchilarning umumiy bilim doirasiga mansub bo'lganligi sababli, inson tabiati va borliq haqidagi donolik hamda bilimlarni yetkazishda nihoyatda samarali vosita hisoblanadi.

Volfgang Miederning fikricha, maqollarda tarbiyaviy hikmat mazmuni ustunlik qilgani bois, ular o'qitishda didaktik vosita sifatida qo'llanilgan va kelgusida ham qo'llanilishi zarur. Olim shuningdek, maqollar ona tilida so'zlashuvchilarning umumiy bilimiga tayanishi sababli, ular inson tabiatiga hamda umuman dunyo haqidagi donolik va bilimlarni yetkazishda samarali lingvistik vosita ekanini alohida ta'kidlaydi.

H. Go'zpinar chet tili darslarida maqollarni o'rganish o'quv jarayonini yengillashtirishi va interfaol ta'lim muhitini shakllantirishga xizmat qilishini ta'kidlaydi. O'quvchilar o'zlashtirgan maqollarini ingliz tilidagi nutqiy mashqlarda qo'llash orqali nutq mazmundorligi oshadi hamda ma'naviy-axloqiy fazilatlar bosqichma-bosqich shakllanib boradi. Maqollarning ilmiy-lingvistik tahlili ko'plab tilshunos olimlar tomonidan amalga oshirilgan bo'lib, ular orasida P.U. Bakirov, B.M. Jurayeva, T. Mirzayev, K.M. Karamatova, H.S. Karamatov, O.P. Uralova, Z.R. Normurodov va boshqa tadqiqotchilarning ishlari alohida e'tiborga loyiqdir (1-rasm).

1-rasm: Maqollarning metodik xususiyatlari

Maqollar yordamida ingliz tilini o'qitish samarali va qiziqarli yondashuvlardan biri bo'lishi mumkin. Maqollar madaniy va lingvistik tushunchalarni o'zida mujassam etgan, qisqa va esda qolarli iboralar hisoblanadi. Maqollarni ingliz tilini o'qitish jarayoniga tatbiq etishda quyidagi metodik tamoyillar ishlab chiqildi.

Madaniyatlararo kommunikatsiyani shakllantirish tamoyiliga ko'ra, maqollar milliy tillarning madaniy stereotiplari va an'analarida chuqur ildiz otgan. Maqollar bilan tanishtirish orqali o'qituvchilar o'quvchilarga ingliz tilida so'zlashuvchi jamiyatlarning madaniyati, qadriyatlari va e'tiqodlari haqida tushuncha berishlari mumkin. Bu jarayon o'quvchilarning madaniy tafakkurini rivojlantirishga yordam beradi va ularning kreativ malakalarini oshiradi.

Maqollar ko'plab tillar va madaniyatlarda mavjud bo'lib, ularni turli tillarda qiyosiy o'rganish o'quvchilarga madaniy ifodalardagi o'xshashlik va farqlarni aniqlash imkonini beradi. Bu holat madaniyatlararo xabardorlikni rivojlantiradi hamda o'quvchilarni o'z ona tili va ingliz tili o'rtasida samarali bog'lanish o'rnatishga undaydi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Mazkur tadqiqot maqollar asosida ingliz tilini o'qitishning lingvodidaktik imkoniyatlarini Afg'onistonning dariy tilli maktablari misolida o'rganishga qaratildi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, maqollar til o'qitish jarayonida samarali didaktik vosita bo'lib xizmat qiladi. Ular o'quvchilarning lug'at boyligini kengaytiradi, frazeologik birliklarni anglash qobiliyatini rivojlantiradi hamda kommunikativ kompetensiyaning shakllanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Shu bilan birga, maqollar orqali til va madaniyat uyg'unligini ta'minlash o'quvchilarning til o'rganishga bo'lgan qiziqishini oshiradi va madaniyatlararo tafakkurni rivojlantiradi.

Tadqiqot davomida maqollardan foydalanishga asoslangan lingvodidaktik yondashuv dariy tilli ta'lim muhitida ingliz tilini o'qitish samaradorligini oshirishga xizmat qilishi aniqlandi. Qiyosiy o'rganish, kontekstual yondashuv va autentik materiallardan foydalanish o'quv jarayonini yanada mazmunli hamda amaliy yo'naltirilgan qilishini ko'rsatdi.

Tadqiqot natijalariga asoslanib quyidagi takliflar ilgari suriladi:

- ingliz tilini o'qitish jarayoniga maqollarni tizimli ravishda integratsiyalash;
- darslik va o'quv qo'llanmalarga madaniy mazmundagi autentik materiallarni kiritish;
- maqollar asosida kommunikativ mashqlar va interfaol topshiriqlar ishlab chiqish;
- o'qituvchilar uchun lingvodidaktik treninglar va metodik tavsiyalarni yo'lga qo'yish;
- dariy va ingliz tillari o'rtasida qiyosiy o'rganishga asoslangan o'quv metodlarini kengaytirish.

Umuman olganda, maqollar asosida til o'qitish o'quvchilarning til kompetensiyasini rivojlantirish bilan birga ularning madaniy dunyoqarashini boyitadi. Ushbu yondashuvni ta'lim amaliyotiga keng joriy etish xorijiy til o'qitish sifatini oshirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 6-noyabrdagi "Ta'lim-tarbiya tizimini yanada takomillashtirishga oid qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida" PQ-4884-son qarori.
2. Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment. Language Policy Unit. Strasbourg, 2010. – 274 p. Elektron resurs: www.coe.int/lang-CEFR.
3. Islamic Republic of Afghanistan Ministry of Education. Education Interim Plan. Tehran, 2011–2013. – 133 p.
4. Islamic Republic of Afghanistan Ministry of Education. National Education Strategic Plan for Afghanistan (1385–1389). Kabul. – 130 p.
5. Ministry of Education (Compilation and Translation Department). Curriculum Framework Afghanistan. Volume 1. 2003. – 54 p.
6. Ministry of Education. English for Afghanistan: Student's Book, Grade 11. 1398 (2019).

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №2(1)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.